

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA W BIAŁYMSTOKU

LBI-410-009-00/2009

Nr ewid.: 9/2010/P09122/LBI

Informacja
o wynikach kontroli
utrzymania melioracji wodnych szczegółowych
w województwie podlaskim
w latach 2007-2009 (I półrocze)

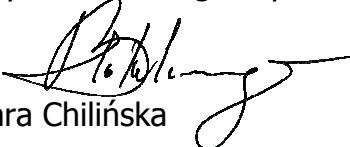
Białystok 2010 rok

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

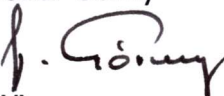
Informacja o wynikach kontroli utrzymania melioracji wodnych szczegółowych w województwie podlaskim w latach 2007-2009 (I półrocze)

p.o. dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku:

Barbara Chilińska

Akceptuję:

Józef Górny

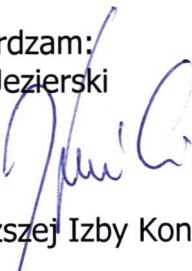

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Jacek Jezierski

Prezes

Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia 20 października 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku

ul. Akademicka 4

15-267 Białystok

tel./fax: (85) 739 91 00 / (85) 739 91 09

www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	7
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	7
2.2. Synteza wyników kontroli	8
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	10
3. Ważniejsze wyniki kontroli.....	12
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	12
3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego.....	12
3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne	14
3.2. Istotne ustalenia kontroli	17
3.2.1. Stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.....	17
3.2.2. Finansowanie utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych przez spółki wodne	22
3.2.3. Sprawowanie przez starostów nadzoru nad utrzymaniem u.m.sz. oraz działalnością spółek wodnych	26
3.2.4. Udzielanie dotacji spółkom wodnym przez Wojewodę Podlaskiego	29
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	32
4.1. Przygotowanie kontroli.....	32
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	32
Załączniki	35
Załącznik Nr 1. Wykaz aktów prawnych	35
Załącznik Nr 2. Wykaz jednostek objętych kontrolą	36
Załącznik Nr 3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	37
Załącznik Nr 4. Zabiegi zalecane w konserwacji i utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.	39
Załącznik Nr 5. Fotografie ilustrujące stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.....	41
Załącznik Nr 6. Problemy i wnioski przedstawione na panelu eksperckim	55
Załącznik Nr 7 Wykaz organów, którym przekazano informację.....	58

Najczęściej stosowane skróty i oznaczenia

u.m.sz.	– urządzenia melioracji wodnych szczegółowych
Prawo wodne	– ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.)
GSW	– gminna spółka wodna
ONW	– dopłaty na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania
konserwacja gruntowna	– odmulenie, odbudowa i naprawa rowów melioracyjnych i znajdujących się na nich budowli
konserwacja bieżąca	– obkaszanie skarp rowów melioracyjnych (dwukrotnie w ciągu roku), usunięcie roślin pływających, oczyszczenie dna oraz uzupełnienie brakujących elementów budowli piętrzących
WZMiUW	– Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku (prowadzący m.in. ewidencję urządzeń melioracji wodnych szczegółowych)
ustawa o NIK	– ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.)

1. Wprowadzenie

Temat kontroli: Utrzymanie melioracji wodnych szczegółowych w województwie podlaskim w latach 2007-2009 (I półrocze).

Numer kontroli: P/09/122.

Kontrola podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli¹.

Cel kontroli: Dokonanie oceny stanu utrzymania na terenie województwa podlaskiego urządzeń melioracji wodnych szczegółowych przez spółki wodne lub właścicieli gruntów oraz sprawowanie przez starostów nadzoru nad stanem utrzymania tych urządzeń i działalnością spółek wodnych. Ocenie poddano również proces przydzielania spółkom wodnym dotacji podmiotowych przez Wojewodę Podlaskiego.

Cel kontroli osiągnięto poprzez zbadanie w szczególności:

- czy urządzenia melioracji wodnych szczegółowych utrzymywane były w należytym stanie?
- czy starostowie prawidłowo sprawowali nadzór i kontrolę w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz w zakresie działalności spółek wodnych?
- czy spółki wodne prawidłowo finansowały utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, w tym czy właściwie wykorzystywały dotacje z budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego?
- czy Wojewoda Podlaski prawidłowo przydzielał i rozliczał dotacje podmiotowe przyznane spółkom wodnym na bieżące utrzymanie wód i urządzeń melioracji wodnych szczegółowych?

Okres objęty kontrolą: lata 2007-2009 (I półrocze).

Postępowanie kontrolne prowadzono w okresie: od 1 kwietnia 2009 r. do 30 października 2009 r.

Kontrolą objęto: 20 jednostek, w tym siedem starostw powiatowych (z ogółu 14) pod względem legalności, gospodarności i rzetelności², 12 spółek wodnych z terenu działania skontrolowanych starostw powiatowych, pod względem legalności

¹ na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy o NIK

² art. 5 ust. 2 ustawy o NIK

i gospodarności³ oraz Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, pod względem celowości, legalności, gospodarności i rzetelności⁴

³ art. 5 ust. 3 ustawy o NIK

⁴ art. 5 ust. 1 ustawy o NIK

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność starostów oraz zarządów spółek wodnych w zakresie utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych w województwie podlaskim.

Starostowie nie podejmowali działań związanych z obowiązkiem właściwego utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych wobec właścicieli gruntów niewywiązujących się z obowiązku konserwacji urządzeń, jak i nie wykonywali nadzoru nad działalnością spółek wodnych (poza Starostą Suwalskim, który częściowo realizował te zadania).

Zarządy spółek wodnych nie zapewniały realizacji zabiegów konserwacyjnych na poziomie wynikającym z dobrych praktyk lub instrukcji eksploatacyjnych.

Brak właściwych działań starostów jak i zarządów spółek wodnych spowodował, że w stanie odbiegającym od wymagań (niezabezpieczającym prawidłowej regulacji stosunków wodnych na użytkach rolnych - nawodnień i odwodnień, w zależności od potrzeb) znajdowały się urządzenia na 65,3% gruntów zmeliorowanych w siedmiu objętych kontrolą powiatach, w tym urządzenia na ponad 99% gruntów poza spółkami wodnymi i na 26,2% gruntów, na których spółki wodne prowadziły działalność.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wszystkie (12) skontrolowane spółki wodne prawidłowo wykorzystwały dotacje podmiotowe z budżetu państwa na bieżące utrzymanie wód i urządzeń melioracji wodnych szczegółowych. Trzy spółki wodne prawidłowo wykorzystwały dotacje celowe na konserwację urządzeń otrzymane z budżetów gmin.

Wojewoda Podlaski prawidłowo rozdysponował w latach 2007-2008 dotacje podmiotowe spółkom wodnym na bieżące utrzymanie wód i urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Na skutek braku zabiegów konserwacyjnych stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych odbiegał od wymagań na 103,7 tys. ha (65,3%) z ogółem 158,8 tys. ha gruntów zmeliorowanych urządzeniami szczegółowymi na obszarze siedmiu objętych kontrolą powiatów. W nieprawidłowym stanie były przede wszystkim u.m.sz. na:

- 84,2 tys. ha z 84,5 tys. ha (99,6%) zmeliorowanych użytków rolnych nieobjętych działalnością spółek wodnych (w tym 5.973 km rowów melioracyjnych), gdzie zabiegi konserwacyjne nie były wykonywane od lat,
- 19,5 tys. ha z 74,3 tys. ha (26,2 %) zmeliorowanych użytków rolnych objętych działalnością spółek wodnych, w tym 1.731 km rowów melioracyjnych (45,1% długości rowów na tych terenach), gdzie zakres zabiegów konserwacyjnych odbiegał przede wszystkim od dobrych praktyk i instrukcji eksploatacyjnych (*str. 17-18*).

Brak konserwacji u.m.sz. powodował ich przyspieszoną dekapitalizację i ograniczał funkcjonalność, czego skutkiem było pogorszenie warunków gospodarowania na użytkach rolnych (*str. 17-19*).

W świetle ustaleń NIK, główne przyczyny zaniedbań w konserwacji urządzeń melioracji szczegółowych to:

- nierealizowanie obowiązku utrzymania u.m.sz. przez właścicieli gruntów na które te urządzenia oddziałują, w tym zrzeszonych w spółkach wodnych (*str. 21-22*),
- niedobór środków na konserwację u.m.sz. w spółkach wodnych, których głównym źródłem finansowania były składki członkowskie (*str. 22-26*),
- nierealizowanie przez starostów zadań związanych z utrzymaniem u.m.sz., w tym kontroli i nadzoru nad działalnością spółek wodnych (*str. 26-29*).

2. We wszystkich objętych kontrolą spółkach wodnych wysokość składek członkowskich, uchwalonych w latach 2007-2009, nie zapewniała realizacji zabiegów konserwacyjnych u.m.sz. na poziomie wynikającym z dobrych praktyk lub instrukcji eksploatacyjnych (*str. 22-23*).

Spółki nieprawidłowo egzekwowały zaległości z tytułu składek członkowskich. Jedenaście z nich nie występowało do sądów o uzyskanie nakazów zapłaty, co uniemożliwiało egzekucję administracyjną, a w czterech nieprawidłowości wystąpiły już na etapie kierowania upomnień (*str. 23-24*).

Wszystkie objęte kontrolą spółki wodne (12) wykorzystały prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem dotacje podmiotowe otrzymane z budżetu państwa na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych - łącznie 436,3 tys. zł (374,5 tys. zł w 2007 roku i 61,8 tys. zł w 2008 roku). Trzy z tych spółek wykorzystały prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem dotacje celowe z gmin, na terenie których prowadziły działalność. Dotacje te wyniosły łącznie 154,0 tys. zł - po 77,0 tys. zł w 2007 roku i 2008 roku (str.24-25).

3. Starostowie nie realizowali zadań dotyczących utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, również wobec spółek wodnych. Mimo odbiegającego od wymagań stanu tych urządzeń, starostowie:

- nie prowadzili, poza *Starostą Suwalskim*, postępowań w celu wydania decyzji ustalających właścicielom gruntów uchylających się od obowiązku utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, zakresy i terminy wykonania tego obowiązku (str. 26-27),
- nie występowali do spółek wodnych o podwyższenie składek członkowskich i innych świadczeń do poziomu zapewniającego właściwą realizację utrzymania urządzeń, mimo że występowały istotne przesłanki do takich działań (str. 27-28),
- nie podejmowali działań w celu reaktywacji bądź likwidacji niewykazujących działalności spółek wodnych (str. 29).

4. Wojewoda Podlaski prawidłowo rozdysponował spółkom wodnym dotacje podmiotowe w łącznej wysokości 1.743,0 tys. zł, z tego 1.515,0 tys. zł w 2007 roku i 228,0 tys. zł w 2008 roku. Dotacje te przyznano wszystkim spółkom wodnym, które o nie wnioskowały (56 w 2007 roku i 58 w 2008 roku), zgodnie z opracowanymi zasadami. Zadbano o prawidłowe rozliczenie wykorzystania dotacji (str. 29-31).

5. Na 15 października 2010 r. finansowe rezultaty kontroli wyniosły łącznie 580.055 zł i dotyczyły:

- 431.741 zł przeterminowanych należności z tytułu składek członkowskich nieprawidłowo windykowanych w czterech spółkach wodnych (str. 24),
- 1.252 zł uzyskanych dochodów z tytułu działań windykacyjnych podjętych w trakcie kontroli w jednej ze spółek wodnych (str. 24),
- 65.632 zł odzyskanych lub skierowanych do windykacji należności z tytułu zaległych składek członkowskich po zakończeniu kontroli (str. 34),

- 81.430 zł zwiększenia w 2010 roku dochodów w wyniku podwyższenia stawek składek członkowskich w objętych kontrolą spółkach wodnych (str. 34).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Brak działań starostów wobec osób niewywiązujących się z obowiązku konserwacji urządzeń melioracji szczegółowych i wobec spółek wodnych, jak i niewielkie zaangażowanie użytkowników terenów zmeliorowanych w utrzymanie tych urządzeń (w 2008 roku ponad 42% terenów zmeliorowanych województwa podlaskiego nie było objętych konserwacją), przyczyniły się do istotnego ograniczenia funkcjonalności i dekapitalizacji u.m.sz.

W związku z przeprowadzoną kontrolą Najwyższa Izba Kontroli skierowała do objętych kontrolą starostów powiatowych i zarządów spółek wodnych 68 wniosków dotyczących podjęcia działań w celu wyeliminowania ośmiu rodzajów nieprawidłowości. Skala zaniedbań w należytym utrzymaniu u.m.sz. w województwie podlaskim, wymaga bowiem od:

– **starostów powiatowych:**

- dokonywania oceny stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, co umożliwi prawidłowe wykonywanie obowiązków związanych z utrzymaniem tych urządzeń,
- podejmowania działań na rzecz poprawy stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, w tym wykorzystywania kompetencji nadanych przepisami Prawa wodnego,
- wykonywania skutecznego nadzoru nad działalnością spółek wodnych,
- podjęcia działań w celu sprawdzenia, czy nie zaistniały przesłanki dające możliwość rozwiązania spółki wodnej, gdy jej działalność narusza prawo lub statut,
- podjęcia działań mających na celu upowszechnianie wśród właścicieli gruntów na które u.m.sz. oddziałują, ciężących na nich zadań w zakresie właściwego utrzymania tych urządzeń oraz zagrożeń wynikających z zaniedbań w ich konserwacji;

– **zarządów spółek wodnych:**

- podejmowania skutecznych działań w celu prawidłowego utrzymania u.m.sz.,

- dokonywania okresowych przeglądów u.m.sz. i sporządzania rocznych planów konserwacji,
- skutecznego egzekwowania składek członkowskich oraz pozyskiwania innych źródeł finansowania działalności statutowej.

Najwyższa Izba Kontroli zorganizowała panel ekspercki poświęcony utrzymaniu melioracji wodnych szczegółowych, którego ustalenia zaprezentowano w załączniku nr 6 do Informacji.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

Podstawowe uregulowania w zakresie budowy, utrzymania, nadzoru i kontroli urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zawarte zostały w Prawie wodnym oraz przepisach wykonawczych do tej ustawy. W art. 70, 71 i 73 Prawa wodnego scharakteryzowane zostały urządzenia melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych. W świetle tych uregulowań, do urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zalicza się: rowy wraz z budowlami, drenowania, rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m, stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych, ziemne stawy rybne, groble na obszarach nawadnianych, systemy nawodnień grawitacyjnych i ciśnieniowych.

Za utrzymanie u.m.sz. odpowiedzialni są właściciele gruntów, a w przypadku urządzeń objętych działalnością spółki wodnej, odpowiedzialność ta spoczywa na spółce (art. 77 ust. 1 Prawa wodnego). Jeżeli obowiązek utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych nie jest wypełniany, starosta ustala w drodze decyzji dla właściciela gruntu - proporcjonalnie do odnoszonych przez niego korzyści - szczegółowy zakres i termin jego wykonania (art. 77 ust. 2 Prawa wodnego).

Spółki wodne nie działają w celu osiągnięcia zysku, zrzeszają osoby fizyczne lub prawne i mają na celu zaspokojenie określonych Prawem wodnym potrzeb w dziedzinie gospodarowania wodami, w tym wykonywania, utrzymania i eksploatacji urządzeń melioracji wodnych oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki na terenach zmeliorowanych (art. 164 ust. 1, ust. 3 pkt 4 Prawa wodnego).

Członkowie spółki wodnej obowiązani są do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych, określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki. Składki i świadczenia na rzecz spółki wodnej powinny być proporcjonalne do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z jej działalnością.

Spółki wodne mogą korzystać z dotacji podmiotowych z budżetu państwa oraz z pomocy finansowej jednostek samorządu terytorialnego, udzielanej zgodnie

z uregulowaniami ustawy o finansach publicznych, przeznaczonej w szczególności na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych (art. 164 ust. 5 i 7 Prawa wodnego).

Utworzenie spółki wodnej następuje w drodze pisemnego porozumienia co najmniej trzech osób fizycznych lub prawnych. Wymagane jest uchwalenie statutu spółki, dokonanie wyboru jej organów oraz zatwierdzenie statutu - w drodze decyzji - przez właściwego miejscowo starostę. Z chwilą uprawomocnienia się decyzji starosty, spółka nabywa osobowość prawną (art. 165 ust. 1, 2, 3 i 4 Prawa wodnego). Utworzenie spółki wodnej podlega wpisaniu do katastru wodnego, na wniosek zarządu spółki, złożony w ciągu 30 dni od uzyskania przez spółkę osobowości prawnej (art. 167 ust. 1 i 2 Prawa wodnego). Dla spółek wodnych z terenu województwa podlaskiego kataster wodny jest prowadzony przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie. Organami spółki wodnej są: walne zgromadzenie, zarząd oraz komisja rewizyjna (w przypadku spółek liczących więcej niż dziesięciu członków - art. 172 ust. 1 Prawa wodnego). Walne zgromadzenie powinno być zwoływane przez zarząd co najmniej raz w roku (art. 174 Prawa wodnego).

W obowiązującym Prawie wodnym nie rozwiązano sprawy spółek wodnych powstałych przed 2002 rokiem, które nie funkcjonują. Pierwotnie w art. 212 Prawa wodnego założono funkcjonowanie dotychczasowych spółek wodnych do 31 grudnia 2002 r., następnie do 31 grudnia 2003 r.⁵ Po czym, z dniem 30 grudnia 2003 r. art. 212 Prawa wodnego określający te terminy został uchylony⁶. Tak więc spółki wodne, które zostały utworzone na mocy wcześniejszych uregulowań są formalnie osobami prawnymi i, o ile nie został przeprowadzony proces ich likwidacji, funkcjonują w obrocie prawnym.

Do starostów należą kompetencje dotyczące określania obowiązków związanych z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz nadzór nad działalnością spółek wodnych (art. 178 Prawa wodnego), które między innymi obejmują:

- obowiązek wydawania decyzji określających szczegółowy zakres i termin wykonania prac dotyczących utrzymania u.m.sz. (art. 77 ust. 2 Prawa wodnego), w przypadku gdy obowiązek ten nie jest realizowany przez właścicieli gruntów,

⁵ ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy Prawo wodne (Dz U. z 2002 r. Nr 238, poz. 2022)

⁶ ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy Prawo wodne (Dz U. Nr 228, poz. 2259)

- prawo występowania do organów spółki o podwyższenie wysokości składek i innych świadczeń w przypadku ich wysokości niewystarczającej do realizacji zadań statutowych na dany rok oraz ustalania tych składek i świadczeń w drodze decyzji w przypadku braku realizacji przez spółkę propozycji starosty (art. 170 ust. 3 Prawa wodnego),
- zatwierdzanie statutu spółki wodnej (art. 165 ust. 3 Prawa wodnego),
- orzekanie o nieważności uchwał spółki wodnej w całości lub w części (w terminie nie dłuższym niż 30 dni od doręczenia uchwały), z możliwością wstrzymania ich wykonania w trakcie prowadzonego postępowania (art. 179 ust. 2 i 3 Prawa wodnego),
- rozwiązanie spółki wodnej (art. 181 ust. 2 Prawa wodnego), kiedy jej działalność narusza prawo bądź statut,
- wnioskowanie o wykreślenie spółki wodnej z katastru wodnego, po zakończeniu jej likwidacji.

Wojewoda przyznaje spółkom wodnym dotacje podmiotowe z budżetu państwa na mocy art. 164 ust. 5 Prawa wodnego w związku z art. 110 ustawy o finansach publicznych, wskazującym na możliwość udzielania tych dotacji wyłącznie na cele i w zakresie określonym w ustawach innych niż ustawa budżetowa lub w umowach międzynarodowych⁷. Dotacja podmiotowa jest wydatkiem budżetu państwa, przeznaczonym na dofinansowanie działalności bieżącej ustawowo wskazanego podmiotu. Dotacja ta ma charakter ogólny i jest związana z całokształtem działalności danego podmiotu. Poza art. 110 ustawy o finansach publicznych nie istnieją przepisy ogólne normujące zasady i warunki udzielania oraz rozliczania dotacji podmiotowych, z wyjątkiem konieczności ich wykorzystania do końca roku budżetowego (art. 144 ust. 1 ustawy o finansach publicznych)⁸.

3.1.2. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby (polepszają strukturę gleby, zwiększają jej przewodność wodną) i ułatwienia jej uprawy, oraz na ochronie użytków rolnych przed powodzią. W sytuacji gdy zmniejsza się wykorzystanie nawozów sztucznych przy uprawie gleb,

⁷ od 1 stycznia 2010 r. art. 131 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240)

większego znaczenia nabiera poprawa zdolności produkcyjnej gleb w wyniku melioracji.

Stan utrzymania u.m.sz. (szczególnie na glebach torfowych) może oddziaływać również na biologiczne zanieczyszczenie wody w ciekach podstawowych. Brak konserwacji powodujący niedrożność tych urządzeń, istotnie wpływa na jakość wody trafiającej do cieków głównych, stanowiących często źródło zaopatrzenia dla miast. Przykładem tego była katastrofa ekologiczna na rzece Supraśl w 2004 roku (oraz w mniejszej skali w 2006 roku), z której zaopatrywana jest aglomeracja Białegostoku⁹. Katastrofę spowodowały intensywne opady połączone z gwałtownym spływem wód z terenów użytkowanych rolniczo, na których - z powodu niedrożności u.m.sz. - wysoki był stan i zastoiny wody, gdzie zachodziły procesy jej odtleniania i zanieczyszczenia. Podejmowane w późniejszych latach działania, których koordynatorem był Wojewoda Podlaski, w zakresie poprawy jakości wody na rzece Supraśl, w tym próby poprawy stanu utrzymania u.m.sz. na terenie Gmin Gródek i Michałowo nie przyniosły pożądanych rezultatów.

Według danych WZMiUW¹⁰, na 31 grudnia 2008 r. na terenie województwa podlaskiego melioracjami wodnymi szczegółowymi objętych było 350.396 ha gruntów, w tym 185.031 ha gruntów ornych (głównie zdrenowanych - 181.315 ha) i 165.365 ha użytków zielonych (29.664 ha zdrenowanych i 60.040 ha nawadnianych). Na 201.581 ha z 350.396 ha gruntów zmeliorowanych (na 57,5%) przeprowadzone były konserwacje u.m.sz.¹¹ Na terenie województwa podlaskiego w latach 2007-2008 dotacje z budżetu państwa otrzymywało 58 ze 104 spółek wodnych. W katastrze wodnym zarejestrowanych było 55 spółek wodnych.

Po wejściu Polski do UE rolnicy uzyskali możliwość ubiegania się o dopłaty do działalności rolniczej. Według danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddziału w Łomży (zwanej dalej „ARiMR Oddziałem w Łomży”), dopłaty bezpośrednie do działalności rolniczej pobierane są przez rolników indywidualnych

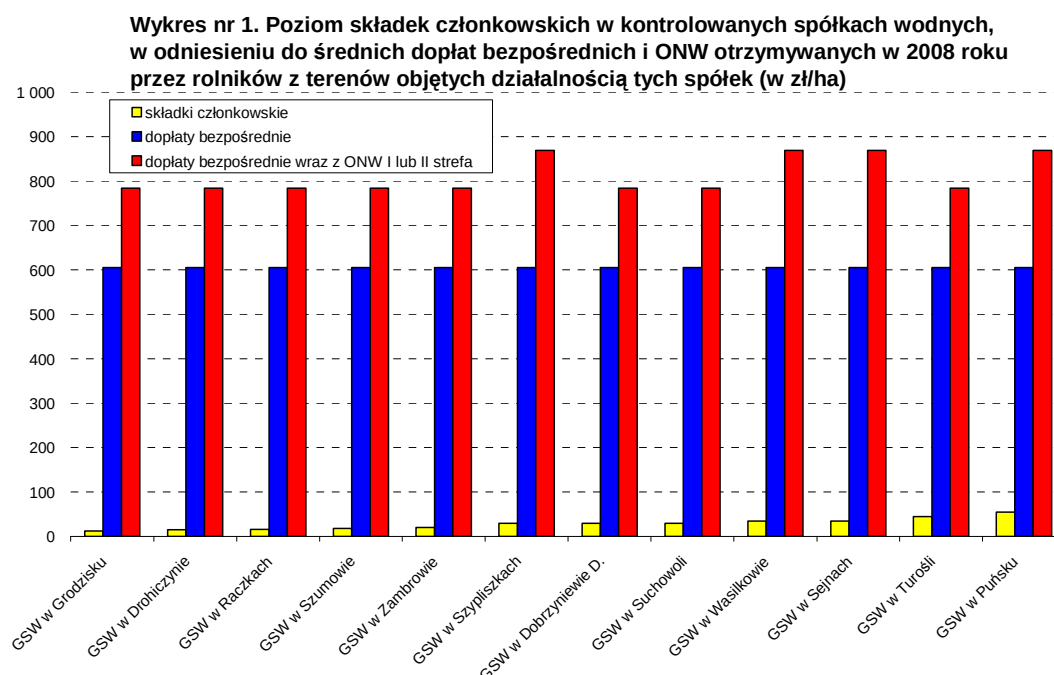
⁸ od 1 stycznia 2010 r. art. 168 ust. 1 ustawy wymienionej w przypisie 7

⁹ Zagrożenie wód powierzchniowych związkami humusowymi w zlewniach lesistych i zatorfionych na przykładzie rzeki Supraśl - dr inż. Aleksander Bohdan Ptoszek z Politechniki Białostockiej, Katedry Technologii w Inżynierii i Ochronie Środowiska. Publikacja Instytutu Ochrony Środowiska, 2008 rok, Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych nr 35/36, str. 143-148

¹⁰ sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych za 2008 rok

¹¹ dane te są sporządzane na podstawie sprawozdań RRW-10 przekazywanych przez starostwa powiatowe, a ustalenia kontroli wskazują (co przedstawiono w pkt. 3.2.3.1. informacji), że były to wielkości zawyżone w odniesieniu do gruntów zmeliorowanych objętych utrzymaniem

powszechnie, gdyż w latach 2007-2008 objętych nimi było 90,9% powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą w województwie podlaskim (1.015,9 tys. ha z 1.117,7 tys. ha¹²). Ponadto, 79 % w 2007 roku i 80 % w 2008 roku powierzchni użytków rolnych w województwie (odpowiednio 882,9 tys. ha i 894,2 tys. ha) objętych było dopłatami w zakresie wspierania gospodarowania na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)¹³. Średnio dopłata bezpośrednia na jeden ha użytków rolnych wyniosła 591 zł w kampanii 2007 roku i 605 zł w kampanii 2008 roku, a z dopłatą ONW, w I strefie - odpowiednio w tych latach - 770 zł i 784 zł i w II strefie 855 zł i 869 zł.

W 2008 roku składki członkowskie w kontrolowanych spółkach wodnych stanowiły od 2% do 9% średniej dopłaty bezpośredniej do jednego ha użytków rolnych i od 1,5% do 6,3% średniej dopłaty bezpośredniej wraz z dopłatą ONW. Wskazuje to na

¹² dane dotyczące powierzchni użytków rolnych w województwie podlaskim podano na podstawie opracowania sygnałnego Urzędu Statystycznego w Białymstoku „Wyniki badań struktury gospodarstw rolnych w województwie podlaskim w 2007 r.”, Białystok, marzec 2008 r.

¹³ wg rozporządzenia z dnia 14 kwietnia 2004 r. Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U. Nr 73, poz. 657 ze zm.), możliwość ubiegania się o te dopłaty dotyczyła 104 ze 105 gmin wiejskich z terenu województwa podlaskiego, w tym 60 w I strefie nizinnej (z kwotą dopłaty 179,00 zł/ha), 42 w II strefie nizinnej (z kwotą dopłaty 264,00 zł/ha), jednej z podziałem na obie strefy oraz jednej częściowo w I strefie. W objętych kontrolą NIK 7 powiatach, z 55 gmin 29 znajdowało się w I strefie, 25 w II strefie, jedna była podzielona na I i II strefę

potencjalne możliwości finansowania przez użytkowników terenów zmeliorowanych konserwacji u.m.sz.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych

Na obszarze siedmiu objętych kontrolą powiatów województwa podlaskiego znajdowało się 158.660 ha na 31 grudnia 2007 r. i 158.787 ha na 31 grudnia 2008 r.¹⁴ gruntów zmeliorowanych urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych (45,3% terenów zmeliorowanych u.m.sz. w województwie - 350.106 ha i 350.396 ha). W powiatach tych 74.307 ha na 31 grudnia 2007 r. i 74.281 ha na 31 grudnia 2008 r. (46,8% ogółu gruntów zmeliorowanych) objęte było działalnością spółek wodnych, a 84.353 ha i 84.506 ha (53,2% terenów zmeliorowanych u.m.sz.) pozostawało poza ich działalnością.

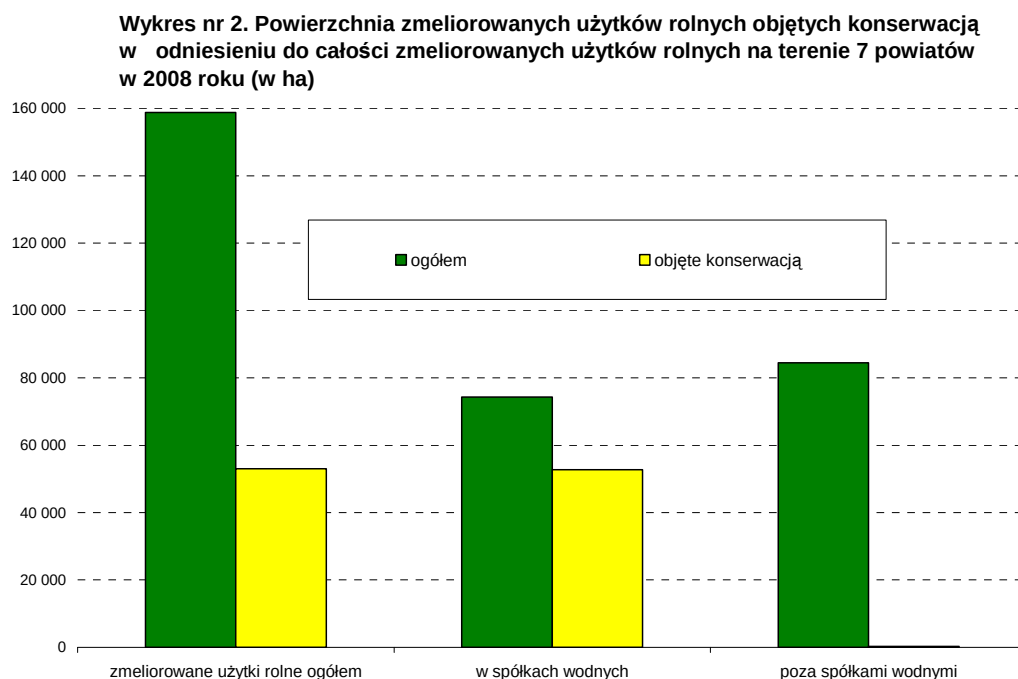
Zabiegi konserwacyjne na terenie siedmiu objętych kontrolą powiatów, w różnym zakresie przeprowadzane były:

- na 34,9% ha gruntów zmeliorowanych w 2007 roku (na 55.398 ha), w tym na 22,4% km rowów melioracyjnych (na 2.212 km z 9.864,3 km ogółem),
- na 34,7% ha w 2008 roku (na 55.161 ha), w tym na 21,9% km rowów melioracyjnych (na 2.157 km z 9.861,6 km ogółem).

Było to mniej niż w roku 2006, w którym konserwacją było objęte 38,3% gruntów zmeliorowanych (60.690 ha z 158.644 ha), w tym 24,5% km rowów melioracyjnych (2.419,9 km z 9.870,10 km ogółem)¹⁵.

¹⁴ na podstawie danych z ewidencji prowadzonej przez placówki terenowe (Inspektoraty) Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku

¹⁵ w trakcie kontroli dokonano oględzin, z udziałem specjalistów z WZMiUW, stanu utrzymania u.m.sz. na terenach zmeliorowanych, obejmując nimi m.in. 697 km rowów melioracyjnych (co stanowiło 7,1% ogółu 9.862 km rowów melioracyjnych, wg stanu na 31 grudnia 2008 roku, na terenie skontrolowanych powiatów)

Konserwacje u.m.sz. wykonywane były - w różnym zakresie - na prawie $\frac{3}{4}$ terenów objętych działalnością spółek wodnych w siedmiu kontrolowanych powiatach, a w minimalnym zakresie na pozostałych gruntach zmeliorowanych. W tym:

- we wszystkich 24 spółkach wodnych funkcjonujących na obszarze skontrolowanych powiatów (obejmujących łącznie 46,8% gruntów zmeliorowanych w tych powiatach) zabiegi konserwacji u.m.sz. - w różnym zakresie - wykonywane były na 74,1% ha gruntów zmeliorowanych w 2007 roku (na 55.004 ha z 74.307 ha), w tym na 56,4% km rowów melioracyjnych (2.166,6 km z 3.841 km) i 73,8% gruntów zmeliorowanych w 2008 roku (54.823 ha z 74.281 ha), w tym 54,9% km rowów melioracyjnych (2.108,7 km z 3.840 km). Było to mniej niż w przyjętym do porównania roku 2006, w którym w utrzymaniu znajdowało się 81,2% terenów zmeliorowanych (60.333 ha z 74.344 ha) i 61,5% rowów melioracyjnych (2.371 km z 3.855 km),
- poza obszarem działalności spółek wodnych (53,2% gruntów zmeliorowanych na terenie objętych kontrolą powiatów) pojedyncze zabiegi konserwacyjne były wykonywane na 0,5% gruntów zmeliorowanych w 2007 roku (393 ha) i 0,4% w 2008 roku (338 ha), głównie na obszarze powiatu suwalskiego.

Brak zabiegów konserwacyjnych u.m.sz. prowadził do przyspieszonej dekapitalizacji urządzeń, ich niszczenia i ograniczenia funkcjonalności, co przejawiało się:

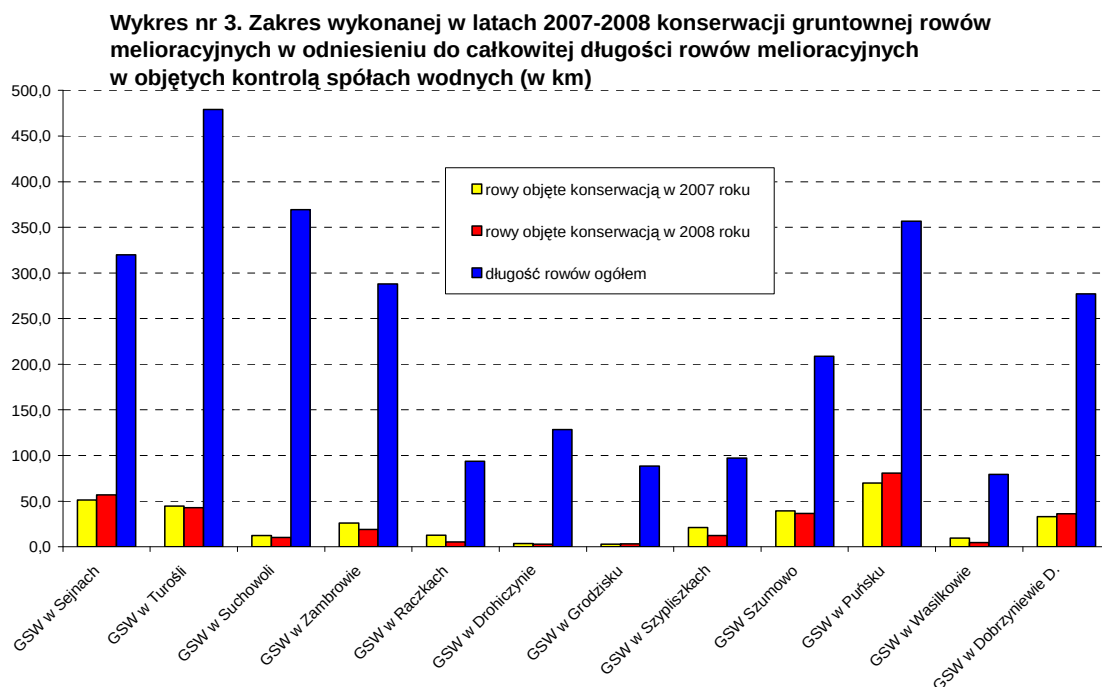
- wypłyceniem rowów na skutek ich zamulenia i zarośnięcia oraz zniszczeniem skarp przez zwierzęta (np. fotografie nr, nr 1-6 z terenów nieobjętych działalnością spółek wodnych i fotografie nr, nr 25-30, 34-37 z terenów spółek wodnych, zamieszczone w załączniku nr 5 do Informacji). W tym:

- w sześciu z siedmiu powiatów (poza powiatem suwalskim) praktycznie całość rowów melioracyjnych¹⁶ poddanych oględzinom na terenach nieobjętych działalnością spółek wodnych - łącznie 352 km - wymagało konserwacji gruntownej,
 - w 11 z 12 skontrolowanych spółek wodnych (poza GSW w Szumowie) od 11,0% km (GSW w Dobrzyniewie Dużym) do 97,3% km (GSW w Grodzisku) poddanych oględzinom rowów melioracyjnych - łącznie 116,6 km z 327,3 km - wymagało konserwacji gruntownej;
- porośnięciem skarp rowów i dna rowów drzewami o średnicy kilkunastu i więcej centymetrów, co świadczy o braku zabiegów konserwacyjnych od początku istnienia obiektów, na terenach:
- nieobjętych działalnością spółek wodnych. Obiekty Kumiałka-Kupiski z 1990 r. w gminie Janów (fotografie nr, nr 7-9 w załączniku nr 5 do Informacji), Słoja z 1989 r. w gminie Szudziałowo (fotografie nr, nr 10 i 11), czy też Pawłówka w gminie Krasnopol (fotografie nr, nr 11 i 12) lub Pieńki z 1988 r. w gminie Michałowo (fotografie nr, nr 14, 15, 16 i 17),
 - spółek wodnych. Obiekty w Korytkach w gminie Raczek i Drohiczyń w gminie Drohiczyń (fotografie nr, nr 31,32 w załączniku nr 5 do Informacji). Brak likwidacji drzew i krzewów na rowach melioracyjnych, skutkowało budowaniem przez bobry tam, co ograniczało spływ wody i tworzyło jej zastoiny;
- zniszczeniem przepustów, zastawek i przepusto-zastawek, co uniemożliwiało prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej, w tym zatrzymywanie wody lub nawadnianie w porach suchych (fotografie nr, nr 18-24 zamieszczone w załączniku nr 5 do Informacji). Trzy z 12 spółek (GSW w Dobrzyniewie Dużym, Szumowie i Turośli) wykorzystywały możliwości regulacyjne systemów zastawek i przepusto-zastawek;
- zniszczeniami, niedrożnością studzienek lub odpływów drenarskich (np. fotografia nr 33 zamieszczona w załączniku nr 5 do Informacji);
- podtapianiem gruntów. Na terenie wszystkich objętych kontrolą powiatów stwierdzono (w wyniku oględzin) występowanie zalanych lub zawilgoconych gruntów rolnych spowodowane niedrożnością u.m.sz. Na przykład:
- podmokłe grunty w sąsiedztwie niekonserwowanego rowu RE na obiekcie Supraśl Górna IV/1 w gminie Gródek (fotografia nr 38 w załączniku nr 5 do Informacji),
 - podniesiony poziom wody i zalana łąka na pow. ok. trzech arów przy rowie A-4 na obiekcie Łumby-Klejwy (na terenie działania GSW w Sejnach) w gminie Sejny (fotografia nr 39 w załączniku nr 5 do Informacji),
 - pełna wody studzienka drenarska i podtopiony fragment gruntów rolnych na obiekcie Grodzisk Makarki (na terenie działania GSW w Grodzisku) w gminie Grodzisk (fotografia nr 40 w załączniku nr 5 do Informacji).

¹⁶ poza pojedynczymi przypadkami wykonania takich konserwacji na 100-500 metrowych odcinkach rowów melioracyjnych

Na obszarze działania żadnej z objętych kontrolą 12 spółek wodnych konserwacja u.m.sz. nie była prowadzona w zakresie wynikającym z dobrych praktyk lub instrukcji eksploatacyjnych (coroczna konserwacja gruntowna 1/3 rowów melioracyjnych i bieżąca obejmująca jej całość, a także oczyszczanie studzienek drenarskich, przepustów i urządzeń piętrzących¹⁷). W tym:

- w trzech spółkach wodnych (GSW w Dobrzyniewie Dużym, Turośli i Szumowie) corocznie wykonywano na całej długości rowów melioracyjnych konserwację bieżącą, polegającą na obkaszaniu rowów i wycinaniu krzewów,
- w pięciu spółkach (GSW w Dobrzyniewie Dużym, Turośli, Puńsku, Szumowie i Sejnach) co roku odmulano wszystkie studzienki drenarskie,
- wykonanie konserwacji gruntownej we wszystkich objętych kontrolą spółkach wynosiło: od 0,7% km rowów (GSW w Grodzisku) do 21,2% km rowów (GSW w Szypliszkach) w 2007 roku i od 0,8% km rowów (GSW w Grodzisku) do 22,6% km rowów (GSW w Puńsku) w 2008 roku,
- z dziewięciu spółek wodnych sporządzających plany robót konserwacyjnych, żadna nie planowała wykonania konserwacji gruntownej na 1/3 długości rowów. Planowano konserwację gruntowną na długości: od 8,6% km rowów (GSW w Drohiczynie) do 22,0% km rowów (GSW w Szumowie) w 2007 roku, od 3,9% km rowów (GSW w Drohiczynie) do 21,4% km rowów (GSW w Szumowie) w 2008 roku i od 3,9% km rowów (GSW w Drohiczynie) do 21,0% km rowów (GSW w Puńsku) w 2009 roku.

¹⁷ szczegółowo wymagane zabiegi konserwacyjne wynikające z dobrych praktyk lub instrukcji eksploatacyjnych u.m.sz. przedstawiono w załączniku nr 4 do Informacji

W otoczeniu u.m.sz. użytki rolne były wykorzystywane rolniczo, poza nielicznymi terenami - o powierzchni kilku-kilkunastu ha - w Gminach: *Michałow* (obwód Topolany, Nowa Wola), *Zabłudów* (obwód Ryboły), *Gródek* (obwód Wiejki) na terenie powiatu białostockiego, ale niezadowalający stan tych urządzeń skutkował pogorszeniem produktywności gleb. Na rolnicze wykorzystanie terenów wskazują powierzchnie użytków rolnych objęte dopłatami bezpośrednimi i ONW, o których wspomniano w pkt. 3.1.2. Informacji. W ocenie ARiMR Oddziału w Łomży, obowiązujące uregulowania w zakresie warunków udzielania dopłat bezpośrednich i ONW, w tym utrzymania użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, nie wymagają utrzymywania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych we właściwym stanie.

Zasadnicze przyczyny niezadowalającego stanu utrzymania u.m.sz. to :

- brak działań starostów motywujących właścicieli gruntów do właściwej dbałości o utrzymanie u.m.sz. (co omówiono w pkt. 3.2.3.1. Informacji), jak też niewykorzystywanie przez nich kompetencji nadzorczych wobec spółek wodnych (co omówiono w pkt. 3.2.3.2. Informacji),
- brak zainteresowania ze strony właścicieli gruntów - przede wszystkim drobnych gospodarstw rolnych o niskiej żywotności ekonomicznej¹⁸ - właściwym utrzymaniem urządzeń,
- warunki pogodowe, charakteryzujące się w ostatnich latach niskim poziomem opadów, w tym wystąpienie w 2000 i 2006 roku suszy¹⁹,
- niewystarczające środki finansowe pozyskiwane przez spółki wodne, w tym nieadekwatna do potrzeb wysokość składek i niepełna ich ściągальność (co omówiono w pkt. 3.2.2.1. Informacji),
- brak realizacji przez członków spółek postanowień walnych zgromadzeń, dotyczących wykonania konserwacji u.m.sz. w formie świadczeń rzeczowych. Postanowienia te nie były realizowane w żadnej z pięciu spółek wodnych, w której zostały uchwalone, w tym:

¹⁸ według opracowania Urzędu Statystycznego w Białymstoku (wymienionego w przypisie 13) gospodarstwa rolne o wielkości ekonomicznej 0-2 ESU stanowiły 48,1%, a 2-4 ESU kolejne 16,2% ogółu gospodarstw rolnych w województwie podlaskim prowadzących działalność rolniczą w 2007 r. (poziom 4 ESU jest uznawany za granicę żywotności gospodarstwa rolnego)

¹⁹ Stan urządzeń melioracyjnych i produktywności użytków zielonych w województwie podlaskim - dr hab. Aleksander Kiryluk z Politechniki Białostockiej, Katedry Technologii w Inżynierii i Ochronie Środowiska. Publikacja Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach, 2008 rok, t. 8 z. 2b (24) str. 61-70

- w GSW w Sejnach, Puńsku i Szypliszkach w zakresie corocznej konserwacji bieżącej całości rowów melioracyjnych,
 - w GSW w Turośli w zakresie zabiegów konserwacyjnych na 1/5 terenów zmeliorowanych. GSW w Szypliszkach wykluczała ze Spółki członków, którzy nie konserwowali urządzeń na swoim terenie i nie płacili składek członkowskich,
 - w GSW w Grodzisku, od 2008 roku w zakresie pełnego zakresu zabiegów konserwacyjnych na 1,1% terenów zmeliorowanych;
- brak planów konserwacji. u.m.sz. i przeglądów ich stanu. W siedmiu spośród 12 objętych kontrolą spółek wodnych nie prowadzono jesiennych i wiosennych przeglądów u.m.sz. (stanowiących podstawę do prawidłowego sporządzania planów robót konserwacyjnych). Planów nie sporządzały GSW w Suchowoli i Zambrowie, które wznowiły funkcjonowanie - odpowiednio - w 2004 i 2005 roku i koncentrowały działalność na usuwaniu awarii i konserwacji bieżącej rowów oraz GSW w Wasilkowie, w której konserwacja u.m.sz. polegała na usuwaniu awarii i realizacji najpilniejszych potrzeb,
- mimo obowiązku wynikającego ze statutów dziewięciu spółek, nieprzeprowadzanie przez ich komisje rewizyjne kontroli stanu u.m.sz.

Na skutek wieloletnich zaniedbań w konserwacji, u.m.sz. wymagają odbudowy. Koszty odbudowy silnie zadrzewionych czy też zdewastowanych rowów i systemów drenarskich (których udroźnienie nie jest możliwe) mogą być na poziomie kosztów nowej inwestycji. W latach 2007-2008 koszt nowych inwestycji u.m.sz. realizowanych przez WZMiUW w Białymstoku, wynosił średnio 10.158 zł/ha²⁰. Według szacunku Starostwa Powiatowego w Białymstoku, koszt wykonania konserwacji bieżącej rowów pozostających poza działalnością spółek wodnych to natomiast ok. 712 zł/km (tylko koszty obkaszania rowów, odkrzaczania ich skarp, wysyłania decyzji, ponagleń, egzekucji wykonania zastępczego, nadzoru na realizacją prac), a według objętych kontrolą spółek wodnych, koszt konserwacji gruntownej km rowu, to w okresie objętym kontrolą od ok. 1.500 zł do ok. 2.500 zł.

3.2.2. Finansowanie utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych przez spółki wodne

3.2.2.1. Podstawowym źródłem finansowania działalności objętych kontrolą 12 spółek wodnych były składki członkowskie. Stanowiły one od 45% (GSW w Puńsku) do 76%

²⁰ na podstawie informacji uzyskanej z WZMiUW w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK

(GSW w Raczkach) przychodów spółek wodnych w 2007 roku i od 45% (GSW w Sejnach) do 96% (GSW w Raczkach) ich przychodów w 2008 roku²¹. We wszystkich spółkach wodnych wysokość, uchwalonych na lata 2007-2009, składek członkowskich nie zapewniała realizacji konserwacji w zakresie wynikającym z dobrych praktyk i instrukcji eksploatacyjnych, tj. corocznej konserwacji gruntownej 1/3 rowów melioracyjnych i bieżącej obejmującej ich całość, oczyszczania wszystkich studzienek i wylotów drenarskich, przepustów i urządzeń piętrzących. W tym:

- w GSW w Turośli, Drohiczynie, Grodzisku i Szumowie, składki uchwalone przez walne zgromadzenia delegatów lub członków, przy pełnej ściągальności zapewniłyby sfinansowanie zakresu konserwacji (ustalonego przez zarządy tych spółek) na poziomie od 80% do 98% w 2007 roku, od 64% do 88% w 2008 roku i od 69% do 88% w 2009 roku,
- w sześciu z 12 spółek wodnych (GSW w Sejnach, Puńsku, Zambrowie, Drohiczynie, Grodzisku i Wasilkowie)²², aby sfinansować potrzeby w zakresie konserwacji u.m.sz., roczne składki członkowskie powinny wzrosnąć, na przykład:
 - w GSW w Grodzisku z 12 zł na 21 zł/ha w 2007 roku, z 12 zł na 29 zł/ha w 2008 roku i z 13 zł na 28 zł/ha w 2009 roku,
 - w GSW w Sejnach - odpowiednio - z 35 zł na 99,10 zł/ha, z 35 zł na 133,70 zł/ha i z 35 zł na 153,30 zł/ha,
 - w GSW w Drohiczynie z 15 zł na 31,80 zł/ha, z 15 zł na 35,20 zł/ha i z 16 zł na 39 zł/ha,
 - w GSW w Puńsku z 35 zł do 110 zł/ha, z 55 zł do 120 zł/ha i z 55 zł do 130 zł/ha.

Na przychody ze składek członkowskich miała również wpływ ich ściągальność. Ściągальność²³ składek członkowskich, poza GSW w Suchowoli²⁴, wynosiła od 73% (GSW w Puńsku) do 99% (GSW w Szypliszkach) w 2007 roku i od 61% (GSW w Zambrowie) do 98% (GSW w Szypliszkach) w 2008 roku. Ściągальność składek na przestrzeni lat 2007-2008 pogorszyła się w sześciu spółkach (w GSW w Suchowoli, Sejnach, Turośli, Zambrowie, Grodzisku i Szypliszkach), a w sześciu uległa poprawie

²¹ niższy udział składek członkowskich w przychodach spółek wodnych występował w przypadku pozyskiwania przez nie innych przychodów (głównie: z usług, dotacji z j.s.t., refundacji z tytułu zatrudniania bezrobotnych). Występujące dysproporcje udziału składek członkowskich w przychodach między 2007 a 2008 rokiem (co obrazuje przykład GSW w Raczkach) wynikał z kilkukrotnie wyższych dotacji z budżetu Wojewody w 2007 roku, wobec jej wysokości w 2008 roku, co omówiono w pkt. 3.2.4. Informacji

²² spółki wodne, które oszacowały w trakcie kontroli wysokość składek wymaganych do zapewnienia wykonywania zabiegów konserwacyjnych u.m.sz. zgodnie z dobrymi praktykami przedstawionymi w załączniku nr 4 do Informacji

²³ porównania dotyczą „ściągальności bieżącej”, tj. wpływu składek członkowskich za dany rok do ich przypisu

²⁴ w której ściągальność wyniosła 19% w 2007 roku i 14% w 2008 roku, z uwagi na zaktualizowanie danych o członkach spółki na 3 z 8 zarządzanych obiektach melioracyjnych

(w GSW w Raczkach, Drohiczynie, Szumowie, Puńsku, Wasilkowie i Dobrzyniewie Dużym). Na zróżnicowanie poziomu ściągalności składek członkowskich miało wpływ:

- *niekierowanie upomnień o zapłatę należności. W czterech z 12 spółkach wodnych (GSW w Raczkach, Zambrowie, Dobrzyniewie Dużym i Wasilkowie) na łącznie 431.741 zł należności z tytułu składek członkowskich nie wystawiano upomnień, nie naliczano odsetek za zwłokę lub kierowano upomnienia bez żądania potwierdzenia ich doręczenia, co uniemożliwiało dalsze czynności windykacyjne. Podjęte w trakcie kontroli działania windykacyjne w GSW w Raczkach skutkowały wpływem 1.252 zł z 39.778 zł należności,*
- *niekierowanie przez 11 z 12 spółek wodnych pozwów do sądów w celu uzyskania nakazów zapłaty zaległości z tytułu składek członkowskich, co uniemożliwiało prowadzenie egzekucji administracyjnej. Tylko GSW w Puńsku wystąpiła do sądu z pozwanymi przeciwko 12 największym dłużnikom i odzyskała od dziewięciu z nich 9.649,00 zł z 12.505,25 zł należności,*
- *nieaktualne wykazy członków w siedmiu z 12 spółek wodnych. Od 9% (w GSW w Puńsku) do 27% (w GSW w Szumowie) zbadanej próby osób wykazanych na listach członkowskich, nie było właścicielami gruntów rolnych na terenach objętych działalnością tych spółek, a w GSW w Suchowoli aktualne były dane o członkach spółki na trzech z ośmiu obiektów melioracyjnych przez nią zarządzanych.*

3.2.2.2. Drugim źródłem finansowania działalności wszystkich objętych kontrolą spółek wodnych były dotacje podmiotowe z budżetu Wojewody Podlaskiego. Spółki te otrzymały z budżetu Wojewody łącznie 436.307 zł (374.514 zł w 2007 roku i 61.793 zł w 2008 roku), a udział tych dotacji w ich przychodach stanowił od 12% (GSW w Suchowoli) do 36% (GSW w Wasilkowie) w 2007 roku i od 3% (GSW w Sejnach) do 6% (GSW w Szumowie). Spółki wykorzystwały dotacje podmiotowe zgodnie z zasadami ustalonymi przez Wojewodę - na konserwację u.m.sz.

3.2.2.3. W okresie objętym kontrolą trzy z 12 skontrolowanych spółek wodnych otrzymały i zgodnie z przeznaczeniem wykorzystwały dotacje celowe z jednostek samorządu terytorialnego (gmin). Dotyczyło to:

- *GSW w Suchowoli, która co roku otrzymywała 10.000 zł. Dotacje stanowiły 29,5% w 2007 roku i 39,3% w 2008 roku przychodów Spółki,*
- *GSW w Zambrowie, która co roku otrzymywała 60.000 zł, co stanowiło 21,4% w 2007 roku i 31,1% w 2008 roku jej przychodów,*
- *GSW w Szypliszkach, otrzymującej co roku 7.000 zł, tj. 18,2% w 2007 roku i 20,9% w 2008 roku jej przychodów.*

W przypadku gmin Szumowo i Wasilków, wysokość zaangażowania finansowego w konserwację u.m.sz. (na terenie GSW w Szumowie co roku 20.000 zł i GSW w Wasilkowie 9.417 zł w 2007 roku oraz 8.172 zł w 2008 roku) przewyższała ich zobowiązania wynikające z członkostwa w tych spółkach.

Pozostałe spółki wodne wskazywały, że otrzymanie dotacji z gminy jest niemożliwe do uzyskania (GSW w *Turośli i Raczkach*) lub też w okresie objętym kontrolą o to nie występowały (GSW w *Drohiczynie, Grodzisku, Sejnach i Puńsku*). GSW w *Dobrzyniewie Dużym* wystąpiła o dotację w lipcu 2009 roku.

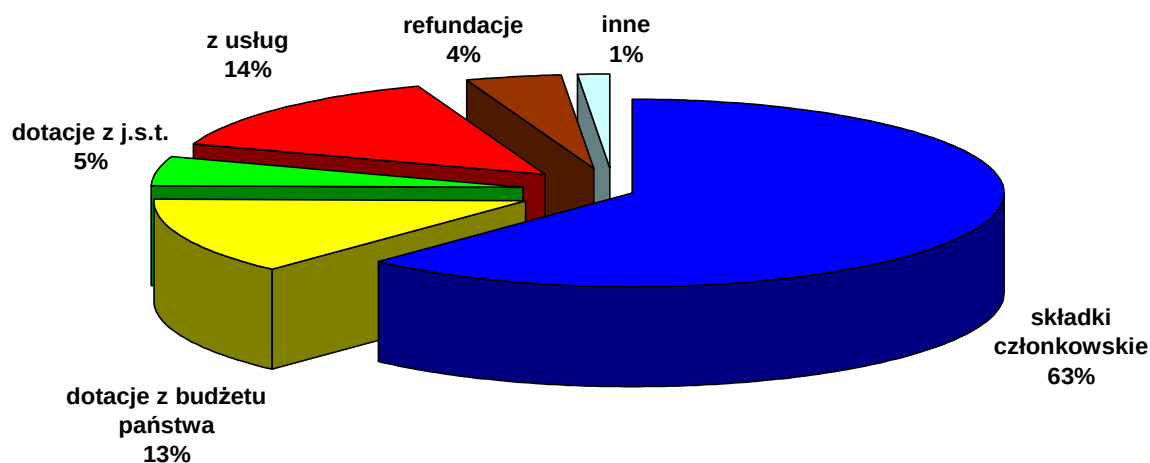
W ośmiu z 12 spółek pracownicy urzędów gmin prowadzili ich sprawy organizacyjne, a w siedmiu również finansowe, w tym:

- nieodpłatnie w przypadku GSW w *Grodzisku* (w zakresie spraw organizacyjnych) oraz w GSW w *Suchowoli, GSW w Szumowie i GSW w Puńsku* (w zakresie spraw organizacyjnych i finansowych),
- za odpłatnością w: GSW w *Wasilkowie* (ryczałt miesięczny), GSW w *Raczkach* (roczne umowy zlecenia), w GSW w *Sejnach* (na podstawie umów zlecenia) i w GSW w *Zambrowie* (na podstawie umowy o pracę).

W trzech spółkach były to inne osoby zatrudniane na umowy zlecenia (GSW w *Szypliszkach i Dobrzyniewie Dużym*) lub o umowy o pracę w GSW w *Turośli*. W przypadku GSW w *Drohiczynie* (w zakresie organizacji i finansów) i GSW w *Grodzisku* (w zakresie finansów) sprawy prowadził Rejonowy Związek Spółek Wodnych w *Siemiatyczach*, na podstawie corocznie zawieranych umów.

3.2.2.4. Innymi źródłami finansowania działalności statutowej czterech spółek wodnych (GSW w *Dobrzyniewie Dużym, Sejnach, Puńsku i Turośli*) były dochody z usług wykonywanych na rzecz Gospodarstwa Pomocniczego WZMiUW w Białymstoku (konserwacja urządzeń melioracji podstawowych), usług na rzecz gmin, sąsiednich spółek wodnych i osób fizycznych (konserwacja u.m.sz.). Pozostałe spółki (poza GSW w *Szypliszkach*) nie miały warunków technicznych do realizacji usług w tym zakresie. GSW w *Sejnach* i GSW w *Turośli* korzystały również z możliwości zatrudniania osób bezrobotnych, otrzymując refundację części kosztów zatrudnienia tych osób z powiatowych urzędów pracy.

Wykres nr 4. Struktura przychodów 12 spółek wodnych w latach 2007-2008

3.2.3. Sprawowanie przez starostów nadzoru nad utrzymaniem u.m.sz. oraz działalnością spółek wodnych

W ocenie NIK nadzór starostów nad zapewnieniem właściwego utrzymania u.m.sz. nie był realizowany. Poza *Starostą Suwalskim*, w pozostałych sześciu objętych kontrolą powiatach, mimo istniejącego obowiązku prawnego oraz ewidentnych potrzeb nie podejmowano działań w tym zakresie.

Tylko *Starostwa w Suwałkach i w Zambrowie* posiadały wiedzę na temat stanu technicznego u.m.sz. na swoim obszarze.

3.2.3.1. Mimo nieprawidłowego stanu utrzymania u.m.sz. na terenach zmeliorowanych nieobjętych działalnością spółek wodnych (na 83.960 ha z 84.353 ha gruntów zmeliorowanych w 2007 roku i na 84.168 ha z 84.506 ha gruntów zmeliorowanych w 2008 roku), sześciu z siedmiu starostów nie podejmowało działań w celu poprawy tego stanu, tj. nie prowadziło postępowań w celu wydania decyzji, o których mowa w art. 77 ust. 2 Prawa wodnego, ustalających właścicielom gruntów uchylającym się od obowiązku utrzymywania u.m.sz., szczegółowe zakresy i terminy wykonywania tego obowiązku. Tylko *Starosta Suwalski* w okresie objętym kontrolą przeprowadził 14 postępowań administracyjnych, w tym siedem po oględzinach przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oraz interweniował (bez wszczynania postępowań administracyjnych) u właścicieli lub użytkowników gruntów. W wyniku tych działań

konserwacja bieżąca została wykonana na 63,5 km, a konserwacja gruntowna na 13,2 km rowów melioracyjnych, z 512,8 km rowów melioracyjnych pozostających na terenie powiatu poza działalnością spółek wodnych.

3.2.3.2. Nieprawidłowy był nadzór starostów nad utrzymaniem u.m.sz na terenach objętych kontrolą 12 spółek wodnych. Mimo niezadowalającego stanu utrzymania tych urządzeń na 19.303 ha z 74.307 ha gruntów zmeliorowanych w 2007 roku i 19.458 ha z 74.281 ha gruntów zmeliorowanych w 2008 roku, starostowie nie podejmowali działań przewidzianych art. 170 ust. 3 Prawa wodnego, tj. nie występowali o podwyższenie składek członkowskich i innych świadczeń na rzecz spółek wodnych do poziomu zapewniającego realizację ich zadań statutowych. W objętych kontrolą spółkach wodnych występowały przesłanki uzasadniające taką interwencję, gdyż uchwalane przez walne zgromadzenia delegatów lub członków składki nie zapewniały realizacji wymaganych zabiegów konserwacyjnych, co omówiono w pkt. 3.2.2.1. Informacji.

Ponadto starostowie nie reagowali na fakt, że przedkładane przez spółki wodne uchwały walnych zgromadzeń delegatów lub członków dotyczyły jedynie wysokości uchwalonej składki członkowskiej, natomiast nie obejmowały innych spraw wymaganych postanowieniami art. 173 ust. 1 Prawa wodnego. Na przykład:

- w uchwałach dwóch z czterech spółek wodnych (GSW w Mielniku i Drohiczyń) przedłożonych Staroście Siemiatyckiemu w latach 2007-2009, brak było postanowień co do planu pracy spółek oraz ich budżetów,
- uchwały przedłożone Staroście Sejneńskiemu, w przypadku GSW w Gibach nie zawierały w 2007 roku postanowień w sprawie zatwierdzenia rocznych sprawozdań zarządu i komisji rewizyjnej, udzielenia zarządowi absolutorium, planu prac i budżetu, w przypadku GSW w Sejnach w 2007 roku i 2009 roku postanowień w sprawie zatwierdzenia sprawozdań zarządu i komisji rewizyjnej, a GSW w Puńsku w 2007 roku i 2009 roku w sprawie zatwierdzenia sprawozdań komisji rewizyjnej,
- uchwały GSW w Suchowoli przedkładane Staroście Sokólskiemu nie zawierały postanowień o udzieleniu zarządowi absolutorium, o planie pracy spółki oraz jej budżecie,
- w starostwie siemiatyckim na dzień rozpoczęcia kontroli NIK nie dysponowano uchwałami walnych zgromadzeń delegatów trzech z pięciu funkcjonujących spółek wodnych, w tym uchwałami z lat 2007-2009 GSW w Perlejewie oraz uchwałami z lat 2007-2008 GSW w Grodzisku i z lat 2008-2009 GSW w Dziadkowicach,
- w starostwie sejneńskim nie dysponowano wszystkimi uchwałami walnych zgromadzeń delegatów GSW w Sejnach i Puńsku z 2008 roku, a GSW w Gibach z 2008 roku i 2009 roku.

Starostowie nie przejawiali zainteresowania, czy funkcjonujące spółki wodne zostały zarejestrowane w katastrze wodnym. O wpis taki nie zadbała jedna z pięciu

spółek (GSW w Choroszczy) z terenu powiatu białostockiego, jedna z pięciu funkcjonujących spółek (GSW w Grodzisku) z terenu powiatu siemiatyckiego i wszystkie trzy funkcjonujące spółki (GSW w Sejnach, Puńsku i Gibach) na terenie powiatu sejneńskiego. Niezarejestrowanie spółki w katastrze wodnym nie ograniczało jej praw, w tym prawa do pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań statutowych.

3.2.3.3. Zasadniczymi przyczynami braku egzekwowania przez starostów obowiązków związanych z utrzymaniem u.m.sz. we właściwym stanie, były:

- brak szczegółowej wiedzy na temat stanu technicznego tych urządzeń. Tylko w starostwie zambrowskim w latach 2007-2008 przeprowadzono bowiem ocenę stanu technicznego wszystkich obiektów melioracyjnych na terenie powiatu, a w starostwie suwalskim corocznie dokonywano (przy udziale pracowników z WZMiUW) oględzin części terenów zmeliorowanych u.m.sz., na których wykonywane były prace konserwacyjne. Pozostałe pięć starostw nie podejmowało działań w celu ustalenia stanu i zakresu prac konserwacyjnych wykonywanych na u.m.sz. W związku z tym wystąpiły problemy z rzetelnym wypełnieniem sprawozdań RRW-10 ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych w zakresie u.m.sz. objętych utrzymaniem. Na przykład:
 - dane dotyczące utrzymania u.m.sz. na terenie powiatu siemiatyckiego były nanoszone przez pracowników WZMiUW Inspektoratu w Bielsku Podlaskim, na podstawie informacji zbieranych bezpośrednio od spółek wodnych,
 - starostwo białostockie wykazywało w latach 2007-2008, że działalnością spółek wodnych było objętych - odpowiednio - 48.520,7 ha i 48.472,1 ha, podczas gdy w przypadku pięciu funkcjonujących spółek wodnych było to 18.683,2 ha i 18,672,0 ha,
 - starostwo sejneńskie wykazywało w latach 2007-2008, że konserwacją przez spółki wodne objęty był teren o 340,5 ha większy niż faktycznie;
- skala zaniedbań w utrzymaniu u.m.sz. na obiektach poza spółkami wodnymi, co według szacunku Starostwa Powiatowego w Białymstoku, tylko na jego terenie wymagałoby podjęcia ok. 17.700 postępowań administracyjnych ustalających szczegółowe zakresy i terminy wykonania przez właścicieli gruntów obowiązku utrzymywania u.m.sz.,
- braki kadrowe, na co wskazywali pracownicy starostwa białostockiego i sokólskiego,
- błędna interpretacja przepisów przez Starostę Kolneńskiego, którego zdaniem, zadania wynikające z art. 77 ust. 2 Prawa wodnego (ustalenie właścicielom uchylającym się od obowiązku utrzymywania u.m.sz., szczegółowe zakresy

- i terminy wykonywania tego obowiązku), to zadania z zakresu administracji rządowej i starostwa powinny otrzymywać na ich realizację środki z budżetu państwa,
- brak kontroli działalności spółek wodnych w celu sprawdzenia, czy nie zaistniały przesłanki dające staroście możliwość rozwiązania spółki, gdy jej działalność narusza prawo lub statut. Dotyczyło to w szczególności realizacji uchwał walnych zgromadzeń delegatów postanawiających o wykonywaniu konserwacji u.m.sz. w całości przez członków spółek wodnych. Ustalenia kontroli NIK wykazały, że postanowienia takich uchwał nie były realizowane w przypadku: *GSW w Milejczycach i GSW w Siemiatyczach (na terenie powiatu siemiatyckiego)*, których Walne Zgromadzenia Delegatów podjęły w latach 2004-2005 uchwały nakazujące wykonywanie od 2005 roku prac konserwacyjnych przez członków spółek we własnym zakresie. W tej sytuacji nie były realizowane w pełni obowiązki statutowe spółek wodnych dotyczące utrzymania, eksploatacji i prowadzenia racjonalnej gospodarki na terenach zmeliorowanych (art. 164 ust 3 pkt 4 Prawa wodnego), co jest przesłanką do podjęcia przez starostę działań w celu rozwiązania spółki (art. 181 ust 2 Prawa wodnego).

Starostowie nie korzystali z uprawnień dotyczących rozwiązywania spółek, które nie funkcjonowały (nie funkcjonowało 31 spółek wodnych z 55 na obszarze siedmiu objętych kontrolą powiatów), jak też nie podejmowali prób reaktywowania ich działalności.

3.2.4. Udzielanie dotacji spółkom wodnym przez Wojewodę Podlaskiego

Planowana w latach 2007-2009 w budżetach Wojewody Podlaskiego wysokość środków na dotacje podmiotowe dla spółek wodnych utrzymywała się na zbliżonym poziomie (odpowiednio - 223,0 tys. zł, 228,0 tys. zł i 228 tys. zł). Dotację planowaną ustalano w wysokości wydatków bieżących wskazanych przez Ministra Finansów do rozdysponowania przy projektowaniu budżetów na poszczególne lata. Tylko w 2007 roku pojawiła się możliwość pozyskania środków na dotacje dla spółek wodnych z rezerwy celowej budżetu państwa, co zostało wykorzystane (pozyskano całą proponowaną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwotę 1.292,0 tys. zł, co stanowiło 5-krotność kwoty dotacji pierwotnie planowanej na tenże rok).

W 2007 i 2008 roku wydatki na dotacje podmiotowe dla spółek wodnych wyniosły 1.515,0 tys. zł i 227,7 tys. zł, natomiast w 2009 roku w całej planowanej kwocie 228 tys. zł nie zostały zrealizowane, z uwagi na konieczność ograniczenia wydatków budżetu państwa (w 2009 roku Wojewoda Podlaski ograniczył wydatki w swoim budżecie o łącznie 38.455,0 tys. zł, w tym w całości na dotacje dla spółek wodnych).

3.2.4.1. Zasady postępowania przy udzielaniu dotacji podmiotowych spółkom wodnym były ustalane zarządzeniami Wojewody Podlaskiego, które z samej istoty mają charakter uregulowań wewnętrznych. Do pracowników Urzędu odnosiły się postanowienia dotyczące opiniowania przez dyrektora właściwego wydziału wniosków o udzielenie dotacji i terminów jej przekazania, natomiast większość uregulowań tych zarządzeń (m.in. terminy, wzory dokumentów, kryteria przydziału dotacji) była kierowana do spółek wodnych.

W ustalanych przez Wojewodę Podlaskiego na kolejne lata zasadach postępowania przy udzielaniu dotacji podmiotowych spółkom wodnym, przyjęto proporcjonalny podział tych dotacji do wartości prac konserwacyjnych wykonanych na u.m.sz. ze składek członkowskich. Określone w zasadach obowiązki przedkładania przez spółki wodne (wg stanu na 30 czerwca i 15 września danego roku) informacji dotyczących planu i realizacji dochodów i kosztów prac na bieżące utrzymanie wód i u.m.sz. oraz rozliczeń z dotacji otrzymanych w danym roku, zapewniały skuteczne monitorowanie ich wykorzystania (zwroty dotacji dotyczyły 0,3 tys. zł, tj. 0,02% rozdysponowanych w latach 2007-2008 łącznie 1.743 tys. zł). Zasady te przewidywały zaangażowanie starostów (organów sprawujących nadzór na spółkami wodnymi) w proces udzielania dotacji, poprzez opiniowanie wniosków, informacji i rozliczeń składanych przez spółki wodne.

W zasadach postępowania przy udzielaniu dotacji, we wzorze wniosku i rozliczeń z dotacji wymagano podpisów przewodniczących zarządów spółek oraz księgowych, a we wzorze informacji dotyczącej planu i realizacji dochodów i kosztów prac na bieżące utrzymanie wód i u.m.sz., przewodniczących zarządów i kierowników robót, mimo że w świetle uregulowań art. 176 ust. 5 Prawa wodnego, do składania oświadczeń woli w imieniu spółki wodnej, jeżeli statut nie stanowi inaczej, uprawniony jest członek zarządu gdy w skład zarządu wchodzi nie więcej niż dwie osoby, a dwóch członków zarządu w pozostałych przypadkach. Do wymagań Wojewody w tym w zakresie dostosowało się 11 z 12 objętych kontrolą spółek wodnych. W GSW w Zambrowie

wszystkie wnioski o dotacje, informacje oraz jej rozliczenia podpisywał - za wiedzą członków Zarządu Spółki - jednoosobowo kierownik biura Spółki.

3.2.4.2. Wojewoda Podlaski udzielając dotacji podmiotowych spółkom wodnym zadbał o właściwe poinformowanie beneficjentów. Skierowane zostały pisemne informacje w tych sprawach do wszystkich spółek wodnych, które korzystały z dotacji w latach wcześniejszych, do wszystkich starostw powiatowych w województwie podlaskim oraz zamieszczono stosowne informacje na stronie internetowej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego. Dotacje przyznano wszystkim spółkom wodnym, które o to wystąpiły, 56 w 2007 roku i 58 w 2008 roku. Zgodnie z zasadami przy udzielaniu dotacji, w tym w wyznaczonych terminach, przekazano spółkom 1.515 tys. zł dotacji w 2007 roku (w tym 223 tys. zł kwoty pierwotnie planowanej w budżecie Wojewody i 1.292 tys. zł z rezerwy celowej budżetu państwa) i 228 tys. zł w 2008 roku.

Dotacje spółkom wodnym w latach 2007-2008 naliczono zgodnie z zasadami przyjętymi w zarządzeniach Wojewody, tj. określony procent wartości robót konserwacyjnych sfinansowanych ze składek członkowskich na 30 czerwca i 15 września danego roku. Wobec wszystkich spółek zastosowano ten sam wskaźnik wyliczenia dotacji (49,06% w 2007 roku i 6,55% w 2008 roku). Zadbano o prawidłowe wykorzystanie dotacji przez spółki wodne, które przeznaczyły środki dotacji na prace konserwacyjne u.m.sz., co potwierdziły kontrole przeprowadzone przez służby Wojewody (w pięciu spółkach wodnych), dokumentacja przedłożona przez spółki wodne oraz kontrole NIK w 12 z nich.

3.2.4.3. Dotacje podmiotowe przekazywane spółkom wodnym, a w szczególności ich wielokrotnienie w 2007 roku ze środków rezerwy celowej, skutkowało większym zaangażowaniem finansowym spółek wodnych. W latach 2007-2008 w województwie podlaskim:

- z 56 do 58 wzrosła liczba spółek ubiegających o dotacje podmiotowe,
- dotowane spółki wodne w 2008 roku zaangażowały w prace konserwacyjne 4.340,4 tys. zł środków ze składek członkowskich wobec 3.586,1 tys. zł w 2007 roku (o 21,0% więcej). W 2007 roku wykonano prace konserwacyjne o wartości ogółem 5.355,2 tys. zł, a w 2008 roku 5.518,4 tys. zł (wzrost o 3,0%), przy niższych środkach dotacji (227,7 tys. zł w 2008 roku wobec 1.515,0 tys. zł w 2007 roku),
- 28 z 56 spółek wodnych, które otrzymywały dotacje w latach 2007-2008, podniosła składki członkowskie. Składki w 28 spółkach w 2007 roku wynosiły od 9 zł/ha do 40 zł/ha zmeliorowanych użytków rolnych, a w 2008 roku od 12 zł/ha do 55 zł/ha.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Kontrola została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli. Kontrolą objęto siedem z 14 starostw powiatowych i na podstawie kontroli w starostwach wybrano 12 spółek wodnych z terenu tych powiatów. Kontrolą objęto również Podlaski Urząd Wojewódzki w związku z udzielaniem przez Wojewodę Podlaskiego dotacji podmiotowych spółkom wodnym.

W ostatnich latach NIK przeprowadziła (w 2003 roku) tylko jedną kontrolę związaną z problematyką utrzymania melioracji wodnych szczegółowych. Była to kontrola niekoordynowana prowadzona przez Delegaturę NIK w Opolu, P/03/159 „Realizacja obowiązku konserwacji urządzeń melioracji podstawowych i szczegółowych przez podmioty zobowiązane w latach 1998-2002”²⁵ (w ramach kontroli utrzymanie u.m.sz. zbadano w dwóch starostwach powiatowych oraz ośmiu spółkach wodnych). W wyniku tej kontroli do starostów wnioskowano m.in. o korzystanie z uprawnień wobec spółek wodnych w zakresie konieczności podwyższania wysokości składek członkowskich lub innych świadczeń zapewniających należyte utrzymanie urządzeń melioracyjnych, a do spółek wodnych występowano między innymi o: ustalanie składek członkowskich w wysokości niezbędnej do utrzymania i eksploatacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Dziiesięciu pracowników jednostek terenowych WZMiUW zostało powołanych, w trybie art. 49 ust. 4-5 ustawy o NIK, jako specjaliści z zakresu melioracji, do uczestnictwa w oględzinach u.m.sz. W trakcie kontroli, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, w jednostkach WZMiUW zasięgano informacji na temat ilości u.m.sz. znajdujących na terenie powiatów objętych kontrolą i o wielkości u.m.sz. w skali województwa podlaskiego oraz o kosztach ich konserwacji i odbudowy. W tym samym trybie zasięgano informacji w:

- Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej w Warszawie, o spółkach wodnych z województwa podlaskiego zarejestrowanych w katastrze wodnym,

- Oddziale Regionalnym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łomży o wielkości pobieranych przez rolników z województwa podlaskiego dopłat bezpośrednich i ONW.

W trakcie kontroli zorganizowano panel ekspercki, w którym uczestniczyli przedstawiciele: Wojewody Podlaskiego, Marszałka Województwa Podlaskiego, Starosty Monieckiego, Biebrzańskiego Parku Narodowego, Podlaskiego Oddziału Regionalnego ARiMR, Politechniki Białostockiej, spółek wodnych. Problemy i wnioski wynikające z tego panelu przedstawiono w załączniku nr 6 do Informacji.

Nie były wnoszone zastrzeżenia do protokołów kontroli. Wyniki kontroli omówiono podczas 19 porad pokontrolnych.

Do kierowników wszystkich kontrolowanych jednostek skierowano wystąpienia, zawierające ogółem 68 wniosków pokontrolnych. Zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków złożył *Starosta Kolneński* (z czterech zastrzeżeń Komisja Rozstrzygająca NIK oddaliła trzy, a jeden uwzględniła w całości). Wnioski pokontrolne dotyczyły w szczególności:

do zarządów spółek wodnych:

- podjęcia wspólnie z członkami spółek działań w celu poprawy stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- podjęcia działań na rzecz poprawy ściągłości składek członkowskich,
- przedkładania starostom powiatowym wszystkich uchwał organów spółek wymaganych art. 173 ust. 1 Prawa wodnego, z zachowaniem terminu określonego w art. 179 ust. 1 tej ustawy,
- zapewnienia aktualności wykazów członków spółek wodnych,
- dokonywania przeglądów stanu u.m.sz. i sporządzania rocznych planów prac spółek;

do starostów:

- podejmowania działań na rzecz poprawy stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, w tym wykorzystywania kompetencji nadanych przepisami art. 77 ust. 2 oraz art. 171 ust. 1 i 2 Prawa wodnego,

²⁵ Informacja o wynikach kontroli nr. ewidencyjny 180/2003/P/03/159/LOP

- realizowania kompetencji i obowiązków w zakresie nadzoru i kontroli nad spółkami wodnymi, przewidzianych w art. 170 ust. 3 i art.178 - 180 Prawa wodnego,
- rzetelnego sporządzania rocznych sprawozdań RRW-10.

Z udzielonych odpowiedzi wynika, że 63 wnioski zostały zrealizowane, a pozostałe znajdowały się w trakcie realizacji (stan na 15 października 2010 r.). Z treści odpowiedzi wynika, że zostały podjęte działania w celu zapewnienia realizacji wniosków, w tym m.in:

- zarządy spółek wodnych zadeklarowały zwiększenie zakresów prac konserwacyjnych, podwyższenie składek członkowskich i podjęcie windykacji zaległości z tego tytułu, dokonywanie przeglądów u.m.sz. i sporządzanie planów rzeczowych. W siedmiu spółkach wodnych walne zgromadzenia delegatów uchwałyły podniesienie w 2010 roku wysokości składek członkowskich od 1 zł do 5 zł/ha (*np. z 35 zł/ha do 40 zł/ha w GSW w Wasilkowie, z 16 zł/ha do 18 zł/ha w GSW w Drohiczyńce i z 45 zł/ha do 50 zł/ha w GSW w Turośli*), co daje w tych spółkach zwiększenie dochodów o łącznie 81.430 zł. W czterech spółkach wodnych odzyskano lub skierowano do windykacji należności w łącznej kwocie 65.632 zł,
- starostowie podjęli działania w celu reaktywacji działalności spółek wodnych (zwracając się w tej sprawie do organów gmin, sołtysów, Izby Rolniczej), sporządzili harmonogramy kontroli stanu utrzymania u.m.sz., poinformowali rolników o obowiązku konserwacji bieżącej i gruntownej u.m.sz.

Załączniki

Załącznik Nr 1 – Wykaz aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.
3. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.
4. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.
5. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.
6. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie warunków i trybu ustalania wysokości oraz poboru opłaty melioracyjnej, Dz.U. Nr 41, poz. 345.
8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów, Dz.U. z 2005 r. Nr 7, poz. 55.
9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 listopada 2006 r. w sprawie sposobu ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych, Dz.U. Nr 226, poz. 1652.
10. Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok: 2006, 2007, 2008; odpowiednio: Dz.U. z 2005 r. Nr 206, poz. 1707; Dz.U. z 2006 r. Nr 245, poz. 1781 i Dz.U. z 2008 r. Nr 36, poz. 202.

Załącznik Nr 2 – Wykaz jednostek objętych kontrolą

1. Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku
2. Starostwo Powiatowe w Sokółce
3. Starostwo Powiatowe w Zambrowie
4. Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach
5. Starostwo Powiatowe w Suwałkach
6. Starostwo Powiatowe w Białymstoku
7. Starostwo Powiatowe w Sejnach
8. Starostwo Powiatowe w Kolnie
9. Gminna Spółka Wodna „Brzozówka” w Suchowoli
10. Gminna Spółka Wodna w Zambrowie
11. Gminna Spółka Wodna w Raczkach
12. Gminna Spółka Wodna „Drohiczyn” w Drohiczynie
13. Gminna Spółka Wodna w Szypliszkach
14. Gminna Spółka Wodna „Szumowo” w Szumowie
15. Gminna Spółka Wodna „Grodzisk” w Grodzisku
16. Gminna Spółka Wodna „Szeszupe” w Puńsku
17. Gminna Spółka Wodna „Koniczynka” w Turośli
18. Gminna Spółka Wodna „Marycha” w Sejnach
19. Gminna Spółka Wodna „Supraślanka” w Wasilkowie
20. Gminna Spółka Wodna „Jedność” w Dobrzyniewie Dużym

Załącznik Nr 3 – Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Lp	Nazwa kontrolowanego podmiotu	Przewodniczący Zarządu spółki wodnej lub osoba kierująca jednostką	Okres sprawowania funkcji	Ocena w wystąpieniu
1.	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku	Bohdan Paszkowski Maciej Żywno	od 18.01.2007 r. do 05.11.2007 r. od 29.11.2007 r.	ocena pozytywna z uchybieniami
2.	Starostwo Powiatowe w Sokółce	Franciszek Budrowski	od 05.11.1998 r.	ocena negatywna
3.	Starostwo Powiatowe w Zambrowie	Stanisław Rykaczewski	od 07.12.2006 r.	ocena negatywna braku działań mimo złego stanu u.m.sz. oraz ocena pozytywna na temat wiedzy o stanie u.m.sz.
4.	Starostwo Powiatowe w Suwałkach	Szczepan Ołdakowski	od 18.11.2002 r.	ocena pozytywna z nieprawidłowościami
5.	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach	Jan Zalewski	od 22.03.2002 r.	ocena negatywna
6.	Starostwo Powiatowe w Białymstoku	Wiesław Pusz	od 01.01.1999 r.	ocena negatywna braku działań mimo złego stanu u.m.sz. oraz ocena pozytywna na temat wiedzy o stanie u.m.sz.
7.	Starostwo Powiatowe w Kolnie	Henryk Duda	od 01.12.2006 r.	ocena negatywna
8.	Starostwo Powiatowe w Sejnach	Ryszard Grzybowski	od 27.11.2006 r.	ocena negatywna
9.	GSW „Brzozówka” w Suchowoli	Antoni Oleński ²⁶	od 24.10.2004 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
10.	GSW w Zambrowie	Stefan Kalinowski	od 15.07.2005 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
11.	GSW w Raczkach	Józef Sidor	od 20.02.2003 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
12.	GSW „Drohiczyn” w Drohiczynie	Eugeniusz Borzym	od 01.02.2005 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
13.	GSW w Szypliszkach	Jan Szczęsny Stanisław Rutkowski Bogusław Barszczewski Henryk Murawski	od 04.05.2006 r. do 22.11.2007 r. od 22.11.2007 r. do 14.03.2008 r. od 14.03.2008 r. do 10.03.2009 r. od 10.03.2009 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
14.	GSW „Szumowo” w Szumowie	Roman Jastrząb	od 23.02.2006 r.	ocena pozytywna utrzymania u.m.sz. oraz wykorzystania dotacji

²⁶ zastępca przewodniczącego Zarządu. Przewodniczący Zarządu zrezygnował w 2006 roku

15.	GSW „Grodzisk” w Grodzisku	Kazimierz Nawojczyk	od 20.04.2005 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
16.	GSW „Szeszupę” w Puńsku	Witold Kolesiński	od 02.02.2003 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
17.	GSW „Koniczynka” w Turośli	Wojciech Sutkowski	od 23.02.2006 r.	ocena pozytywna utrzymania u.m.sz. oraz wykorzystania dotacji
18.	GSW „Marycha” w Sejnach	Zenon Ołów Józef Miszkiel	od 21.03.2003 r. do 14.03.2008 r. od 14.03.2008 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
19.	GSW „Supraślanka” w Wasilkowie	Władysław Kamiński	od 21.02.2006 r.	ocena negatywna utrzymania u.m.sz. oraz ocena pozytywna wykorzystania dotacji
20.	GSW „Jedność” w Dobrzyniewie Dużym	Witold Piekarski Grażyna Woźniewska	od 20.02.2003 r. do 26.12.2008 r. od 26.01.2008 r.	ocena pozytywna utrzymania u.m.sz. oraz wykorzystania dotacji

Załącznik Nr 4 – Zabiegi zalecane w konserwacji i utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych szczegółowych²⁷.

Zalecane w cyklu rocznym rodzaje, zakres i częstotliwość prac konserwacyjnych dla właściwego funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych:

- dwukrotne koszenie skarp rowów melioracyjnych oraz oczyszczanie dna rowów w razie potrzeby,
- dwukrotny przegląd studzienek drenarskich i odmulenie,
- gruntowne odmulenie 30% stanu rowów melioracyjnych oraz naprawa budowli na tych urządzeniach.

Ilość i rodzaje robót koniecznych do wykonania w danym roku ustala się na podstawie przeglądów jesiennych w roku poprzedzającym i urealnienia w trakcie przeglądów wiosennych. Do zakresu robót konserwacyjnych wykonywanych przy urządzeniach melioracyjnych należy:

- konserwacja gruntowna i bieżąca cieków otwartych. Konserwacja gruntowna polega na odbudowie rowów, naprawie i przebudowie uszkodzonych przepustów i budowli piętrzących, uzupełnieniu lub wymianie umocnień skarp oraz uzupełnieniu studzienek kontrolnych. Konserwacja bieżąca polega na minimum dwukrotnym obkaszaniu skarp, usunięciu roślin pływających w rowach i oczyszczeniu dna oraz uzupełnieniu brakujących elementów budowli piętrzących i konserwacji części drewnianych tych budowli,
- wykaszanie roślinności z dna rowów i skarp (przynajmniej dwa razy w sezonie wegetacyjnym, najlepiej w terminach koszenia traw na łąkach). Wykaszanie zapobiega zmniejszaniu przepustowości przepływu wody i podnoszeniu się jej poziomu, które wpływa na nadmierne nawilgotnienie terenu,
- odmulanie dna rowów melioracyjnych (przeciętnie co dwa - trzy lata, a w razie potrzeby częściej). Nadmierne zamulenie sprawia, że rowy melioracyjne nie są w stanie spełniać swojej funkcji odbioru i odprowadzenia wody lub jej doprowadzenia,
- naprawa uszkodzeń na ciekach (po stwierdzeniu zniszczeń lub naturalnego zużycia umocnień),

²⁷ określone w materiałach instruktażowo-szkoleniowych dla służby eksploatacyjno-konserwacyjnej urządzeń melioracji wodnych i dla użytkowników terenów zmeliorowanych, otrzymanych przez NIK z WZMiGW

- naprawa i konserwacja urządzeń drenarskich oraz budowli melioracyjnych, w razie potrzeby. Wadliwe działanie urządzeń drenarskich jest rozpoznawalne po występowaniu na polach plam, kałuż lub „wybijania” wody na powierzchnię,
- konserwacja sieci drenarskiej i rowów odpływowych (przywrócenie drożności „zbieraczy” wody poprzez wykoszenie skarp, oczyszczenie dna rowu i usunięcie zbędnych przedmiotów) oraz wylotów i studzienek (czyszczenie lub odbudowa, jeżeli konstrukcja została naruszona).

Załącznik Nr 5 – Fotografie ilustrujące stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych

Fotografie nr, nr 1 i 2. Wyłycony i zniszczony przez zwierzęta rów główny A na obiekcie Kamionka II z 1988 r.(obwód Pawełki), gmina Sokółka, powiat sokólski

Fotografie nr, nr 3, 4, 5 i 6. Wypłycony i zarośnięty rów K 5 na obiekcie Chodory I z lat 1975-1976 (obwód Kowale), gmina Suraż, powiat białostocki

Fotografie nr, nr 7, 8 i 9. Drzewa i krzewy w rowach melioracyjnych na obiekcie Kumiałka-Kupiski z 1990 r. w obrębie Wasilówka, gmina Janów, powiat sokólski

Fotografie nr, nr. **10 i 11**. Zadrzewione i zakrzaczone rowy melioracyjne R 20/4 i R 20 na obiekcie Słoja z 1989 r. (obręb Chmielewsczyzna), gmina Szudziałowo, powiat sokólski

Fotografie nr, nr **12 i 13**. Zadrzewienia na rowach melioracyjnych RJ i E na obiekcie Pawłówka (obręb Krasnopol), gmina Krasnopol, powiat sejneński

Fotografie nr, nr 14, 15, 16 i 17. Zarośnięte rowy na obiekcie Pieńki z 1988 r. (w obrębie Michałowo), gmina Michałowo, powiat białostocki

Fotografia nr 18. Zniszczona przepusto-zastawka na obiekcie Supraślanka z lat 1965 i 1973-1976 (obręb Jurówce), gmina Wasilków, powiat białostocki, na terenie działania GSW „Supraślanka” w Wasilkowie

Fotografie nr, nr 19 i 20. Zniszczona zastawka oraz przepust na obiekcie Nurczyk z lat 1970 i 1983-1989 (obręb Milejczyce), gmina Milejczyce, powiat siemiatycki

Fotografie nr, nr 21 i 22. Uszkodzona przepusto-zastawka w rowie na obiekcie Suraż I z 1972 r. (obręb Suraż), gmina Suraż, powiat białostocki

Fotografia nr, nr 23 i 24. Uszkodzone zastawki na rowie A na obiekcie Kamionka II z 1988 r. (obręb Pawełki), gmina Sokółka, powiat sokólski

Fotografie nr, nr 25, 26, 27 i 28. Wypłycony i zarośnięty rów główny H na obiekcie Głęboczyzna-Podostrówek z 1984 r. (obwód Gryniaczki), gmina Suchowola, powiat sokólski, na terenie działania GSW „Brzozówka” w Suchowoli

Fotografie nr, nr 29 i 30. Wypłycony fragment rowu głównego RC i rowu bocznego (R-C8) na obiekcie Studzianki z 1968 r. (obwód Studzianki), gmina Wasilków, powiat białostocki, na terenie działania GSW „Supraślanka” w Wasilkowie

Fotografia nr 31. Zarośnięte drzewami rowy melioracyjne: RH, RH₁, RH₂, RH₃, RH₄, RH₅, RH₆, RH₇ i RH₈ w Korytkach, gmina Raczek, powiat suwalski, na terenie działania GSW w Raczkach

Fotografia nr 32. Zadrzewiony rów melioracyjny RA21 na obiekcie Drohiczyn z 1976 r. (obręb Putkowice Nadolne), gmina Drohiczyn, powiat siemiatycki, na terenie działania GSW „Drohiczyn” w Drohiczynie

Fotografia nr 33. Zatkana studzienka drenarska na działce 57 (zbieracze poniżej poziomu wody), na obiekcie Grodzisk Makarki z lat 1990-2004 (obręb Aleksandrowo), gmina Grodzisk, powiat siemiatycki, teren działania GSW „Grodzisk” w Grodzisku

Fotografia nr 34. Zniszczony przez zwierzęta fragment rowu melioracyjnego RA6 na Obieckie Grodzisk Makarki z lat 1990-2004 (obręb Rybałty), gmina Grodzisk, powiat siemiatycki, na terenie działania GSW „Grodzisk” w Grodzisku

Fotografia nr 35. Zakrzaczone dno rowu D-18 na obiekcie Puńsk (obręb Krejwiany), gmina Puńsk, powiat sejneński, na terenie działania GSW „Szeszupe” w Puńsku

Fotografia nr 36. Zarośnięte dno rowu A-1/1 na obiekcie Puńsk (obręb Kompocie), gmina Puńsk, powiat sejneński, na terenie działania GSW „Szeszupe” w Puńsku

Fotografia nr 37. Zarośnięte dno rowu S-1 na obiekcie Łumbie-Klejwy (obręb Klejwy), gmina Sejny, powiat sejneński, na terenie działania GSW „Marycha” w Sejnach

Fotografia nr 38. Podmokłe grunty w bezpośrednim sąsiedztwie niekonserwowanego rowu RE na obiekcie Supraśl Górna IV/1 (obręb Gródek), gmina Gródek, powiat białostocki

Fotografia nr 39. Fragment rowu A-4 ze spiętrzoną wodą i zalaną łąką na pow. ok. 3 a. na obiekcie Łumbie-Klejwy (obręb Gryszkańce), gmina Sejny, powiat sejneński, na terenie działania GSW „Marycha” w Sejnach

Fotografia nr 40. Studzienka drenarska pełna wody i podtopiony fragment gruntów rolnych na obiekcie Grodzisk Makarki (obwód Rybały), gmina Grodzisk, powiat siemiatycki, na terenie działania GSW w Grodzisku

Załącznik Nr 6 – Problemy i wnioski przedstawione na panelu eksperckim

W trakcie zorganizowanego 29 maja 2009 r. panelu eksperckiego, w którym uczestniczyli przedstawiciele: Wojewody Podlaskiego, Marszałka Województwa Podlaskiego, Starosty Monieckiego, Biebrzańskiego Parku Narodowego, Podlaskiego Oddziału Regionalnego ARiMR, Politechniki Białostockiej, spółek wodnych, wskazano na następujące problemy dotyczące utrzymania u.m.sz:

- stan środków na utrzymywanie urządzeń melioracyjnych jest niewystarczający, a propozycje podwyższenia składek wśród członków spółki nie są akceptowane. Brakuje dotacji z jednostek samorządu terytorialnego, a dopłaty bezpośrednie z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa są niewspółmierne do wzrostu kosztów produkcji rolnej,
- do listopada 2008 roku problemem było uzyskiwanie pozwolenia na wycięcie drzew przy przeprowadzanych zabiegach konserwacyjnych. Obecnie starosta bez wniosku i zgody właściciela gruntu może wydać decyzję na wycięcie drzew umożliwiające przeprowadzenie konserwacji,
- spółki nie mogą wykorzystać dotacji otrzymanych od wojewody na zakup sprzętu mechanicznego służącego utrzymywaniu urządzeń melioracyjnych,
- spółki nie mają bezpłatnego dostępu do map geodezyjnych (z zasobu kartograficznego),
- kilkukrotne zmiany kompetencji w zakresie nadzoru na spółkami wodnymi spowodowały braki kadrowe przy organizacji i prowadzeniu dokumentacji statutowej spółek, jak też organizacji i wykonawstwa robót konserwacyjnych. Obecnie zagadnieniami tymi w spółkach zajmują się osoby często przypadkowe, nieznające zagadnień, a całość spraw spoczywa na zarządach spółek (rolnikach) nieposiadających stosownego przygotowania. Nie ma w chwili obecnej na szczeblu województwa jednostki koordynującej całość zagadnień związanych z utrzymaniem, konserwacją i eksploatacją urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- istotną kwestią jest brak w spółkach operatorów oddziaływania u.m.sz. (co uniemożliwia prawidłowy wymiar składek członkowskich i rzetelne obciążanie niezrzeszonych właścicieli gruntów, na które te urządzenia oddziałują), jak i brak dokumentacji techniczno-eksploatacyjnej zarządzanych

obiektów melioracyjnych, co z kolei utrudnia ich właściwą eksploatację. Sytuacja ta powoduje systematyczne zmniejszanie się rodzaju i zakresu rzeczowego wykonywanych prac konserwacyjnych, a tym samym ograniczenie funkcjonalności urządzeń i ich przyspieszoną dekapitalizację,

- w województwie podlaskim występuje duża polaryzacja rolnictwa. W zachodniej części występuje intensywne wykorzystanie użytków zielonych, w związku z tym na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych w tej części województwa należy przeznaczyć większe środki. Jednostki samorządu terytorialnego powinny dążyć do pozyskania środków unijnych na utrzymanie urządzeń melioracyjnych,
- należy zlikwidować bariery prawne uniemożliwiające wspieranie finansowe spółek wodnych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz przenieść nadzór i kontrolę nad spółkami wodnymi do zadań Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych,
- istnieją możliwości pozyskiwania środków unijnych w ramach różnorodnych programów rolno-środowiskowych, w ramach których są środki na poprawę stanu wód oraz na melioracje. Wymaga to zaangażowania samych rolników (organizowania się w grupy interesariuszy) i organizacji (instytucji), które przygotowałyby rolników do pozyskiwania tego rodzaju środków.

Uczestnicy panelu wnioskowali o:

- zmianę Prawa wodnego w kierunku likwidacji podziału urządzeń melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe. Jest to system urządzeń powiązanych oddziaływujących na siebie i na ciekі główne, regulujący stosunki wodne,
- zapewnienie nadzoru nad utrzymaniem i eksploatacją u.m.sz., z uwagi na wpływ braku konserwacji u.m.sz. na jakość wody w ciekach podstawowych (rzekach). Brak konserwacji powodujący niedrożność tych urządzeń, istotnie wpływa na jakość wody trafiającej do cieków głównych, stanowiących często źródło zaopatrzenia dla miast,
- przekazanie nadzoru i kontroli nad stanem utrzymania u.m.sz. i działalnością spółek wodnych na inny szczebel administracji samorządowej oraz zapewnienia na szczeblu wojewódzkim koordynacji całości zagadnień związanych z funkcjonowaniem urządzeń melioracyjnych,
- zapewnienie merytorycznej pomocy spółkom wodnym w prowadzeniu działalności statutowej i gospodarczo-finansowej, w tym głównie poprzez:

organizację i udział w komisyjnych przeglądach urządzeń; pomoc w opracowaniu przedmiarów, wycen i kosztorysów robót konserwacyjnych, planów gospodarczo-finansowych, w dokumentowaniu wykonania prac konserwacyjnych i budowlanych; pomoc w przygotowaniu materiałów sprawozdawczych i planistycznych oraz w pozyskiwaniu innych (poza składkami członkowskimi) źródeł finansowania konserwacji u.m.sz.,

- ułatwienie spółkom wodnym egzekucji należności ze składek członkowskich.

Załącznik Nr 7 – Wykaz organów, którym przekazano informację

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu RP
7. Zastępca Przewodniczący Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu RP
8. Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP
9. Przewodniczący Komisji Spraw Wewnętrznych i Administracji Sejmu RP
10. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
11. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
12. Minister Środowiska
13. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
14. Wojewodowie
15. Marszałkowie
16. Starostowie